

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky

MARIHUANA A PRIMÁRNÍ PREVENCE NA STŘEDNÍ ŠKOLE

CANNABIS AND PRIMARY PREVENTION AT SECONDARY SCHOOL

Bakalářská práce

DANIEL KOTEK

Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Kombinované studium

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Michal Zvírotsky, Ph.D.

Praha 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně pod vedením PhDr. Michala Zvírotského, Ph.D. a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V práci jsem použil informační zdroje uvedené v seznamu.

V Rakovníku dne 3. 3. 2014

.....
vlastnoruční podpis

Rád bych touto cestou vyjádřil poděkování panu PhDr. Michalu Zvírotskému, PhD. za odborné vedení práce, jeho cenné rady, připomínky a podporu během jejího tvoření.

Anotace

Tato práce má teoretickou část a praktickou část. Teoretická část se zabývá pojmem prevence, cílovými skupinami, popisuje typy prevence a školní preventivní program. Následně je analyzován konkrétní preventivní program ISŠ Rakovník. Ten je porovnáván s Manuálem pro tvorbu Minimálního preventivního programu.

Praktická část je zaměřena na vlastní zpracování informací o užívání marihuany žáky střední školy ISŠ Rakovník. Práce odpovídá na otázku, jaké mají žáci této školy zkušenosti s užíváním marihuany a zda prováděná primární prevence drogových závislostí zapracovaná do výchovně vzdělávacího procesu je pro studenty dostatečná. Informace byly získány od žáků ISŠ Rakovník v dotazníkovém průzkumu, který je v této části vyhodnocen v tabulkách. Na začátku průzkumu je stanoveno 5 tezí, které jsou v závěru analyzovány.

Klíčová slova

Marihuana, protidrogová prevence, střední škola, mládež

Abstract

There is a theoretical and a practical part of this bachelor thesis. In the theoretical part there is definition of prevention, what prevention is, the description of different types of prevention, who it is intended for. There is also a part about school prevention plan. This school prevention plan is described as a real school prevention plan at secondary school in Rakovník. This plan is compared and analysed together with the Manual for school prevention plan designing, which was made as an instrument for designing of the particular school prevention plan by Prague Centre For Primary Prevention.

In the practical part of this bachelor thesis there is information about cannabis usage by ISŠ Rakovník students. The questionnaires were filled by ISŠ Rakovník students and then questionnaire information was processed in the form of tables. There are five hypothesis in the beginning of the questionnaires. These hypothesis are analysed in the end of the bachelor thesis. There are two main questions: what experiences with cannabis usage ISŠ Rakovník students have and the other question: what is the effect of the ISŠ Rakovník school prevention plan.

Key words

Cannabis, Prevention, School, Young people

Obsah

1.	ÚVOD.....	7
2.	PREVENCE.....	10
2.1	Na koho má prevence působit?	11
2.2	Typy prevence.....	13
3.	PREVENTIVNÍ PROGRAM ISS RAKOVNÍK	14
3.1	Charakteristika Integrované střední školy Rakovník	14
3.2	Analýza výchozí situace s využitím evaluace z předchozího školního roku	16
3.3	Analýza současného stavu na ISS Rakovník	18
3.4	Stanovení cílů MPP	19
3.5	Vytvoření souboru aktivit pro jednotlivé cílové skupiny	20
3.6	Provedení evaluace	26
4.	OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY (OPL) VE ŠKOLE	29
4.1	Krizový plán ISS.....	29
4.2	Konzumace OPL ve škole.....	29
4.3	Distribuce OPL ve škole	30
4.4	Nález OPL ve škole	30
5.	EFEKTIVNÍ DROGOVÁ PREVENCE VE ŠKOLÁCH.....	32
5.1	Kdy je preventivní program efektivní a jak ho poznáme?.....	32
5.2	Role externího konzultanta	32
5.3	Účinnost preventivního programu	33
	Praktická část	35
6.	METODIKA PRŮZKUMU	35
6.1	Předpoklady a cíle průzkumu	35
6.2	Popis skupiny respondentů a metody průzkumu	35
6.3	Stanovení průzkumných tezí.....	36
6.4	Dílčí výsledky průzkumu	37
6.5	Shrnutí průzkumu	47
7.	ZÁVĚR	50
	CITOVANÁ LITERATURA.....	52
	SEZNAM ZKRATEK.....	54
	SEZNAM PŘÍLOH	55

ÚVOD

Proč jsem si vybral toto téma? Snad každý člověk alespoň jednou v životě něco četl, slyšel nebo se setkal s marihuanou. Pokud bychom se zeptali na názor na užívání marihuany různorodé skupiny lidí, dostali bychom velmi pestré škálu odpovědí – od velmi kladného hodnocení po úplné odmítání této drogy¹. Velmi zjednodušeně řečeno, česká společnost se dělí na zastánce užívání a pěstování marihuany a na skupinu těch, kteří marihuanu považují za stejně nebezpečnou jako ostatní drogy a berou ji jako odrazový můstek do světa tvrdých drog. Kde je pravda? Je marihuana nebezpečná? Vede její užívání k přechodu na tvrdé drogy? Odpověď na tyto otázky není jednoznačná.

Co je to marihuana? Marihuana je droga, která se získává usušením květenství samičích rostlin konopí s obsahem nad 0,3 THC². V České republice je legální pouze na lékařský předpis (Wikipedie, 2014).

Marihuana je nejrozšířenější nelegální drogou v naší zemi. Obzvláště oblíbená je tato droga ve věkové skupině 15-34 let - 11,7% této věkové skupiny užilo v posledním roce marihuanu, přičemž 14,9% z této skupiny představují osoby ve věku 15 – 24 let. (dle zprávy EMCDDA)³. V Evropě je celkově užívání marihuany vyšší v západní a střední

¹ Za drogu považujeme takovou látku, která má psychotropní efekt, tzn. že ovlivňuje prožívání a chování člověka, a její užívání může vést k závislosti. (Wikipedie, 2014).

² Tetrahydrocannabinol (dále jen „THC“) je jeden z více než osmdesáti kanabinoidů a je hlavní psychoaktivní látkou nacházející se především v květenství konopí. THC má analgetické vlastnosti, tj. ulevuje od bolesti. Dále pomáhá pacientům s roztroušenou sklerózou se symptomy elasticity a třesu (Wikipedie, 2014).

³ Klíčovým zdrojem informací o současné situaci je Evropská zpráva o drogách (European Drug Report 2013), kterou vydalo European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) – Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost. Tato zpráva se zabývá vývojem a trendy v užívání drog v jednotlivých evropských zemích. Vychází z informací, které poskytly členské státy EU, kandidátské země Chorvatsko, Turecko a Norsko. Statistické údaje jsou za rok 2011 nebo za poslední dostupný rok. Analýza údajů upřednostňuje úroveň, trendy a geografické rozšíření.

Evropě. V Česku podle statistik z roku 2008 užívalo marihuanu 15,2 procenta sledované populace, což je nejvyšší podíl v celé Evropě (Brandejská, 2011).

Z této statistiky vyplývá, že marihuana je především oblíbená mezi mladými lidmi, většinou studenty nebo žáky střední školy. Je pro ně velmi snadno dostupná, dá se říci také levná a většinou postačuje, aby uspokojila jejich potřeby. Vzrušující rovněž může být fakt, že je zároveň v určitém smyslu nelegální⁴.

Konopné produkty se obecně kouří a často se míchají s tabákem. Užívá se příležitostně nebo experimentálně, pravidelně až závisle. Problémy s užíváním marihuany souvisejí s častým užíváním a vyšším užívaným množstvím. Dýchací potíže, problémy v oblasti duševního zdraví a psychická závislost jsou možné negativní dopady užívání marihuany. Mezi rizika, která přináší užívání drog (zde marihuany) tedy nepatří jen závislost, ale i sociální rizika, např. zhoršení pracovní nebo školní výkonnosti, devastace rodinných vztahů, přátelských vazeb a kontaktů.

Současnou situaci ve společnosti popisuje zpráva Centra pro výzkum veřejného mínění „Občané o drogách – květen 2011“⁵. Většina české veřejnosti si myslí, že trestně postižitelné by vedle výroby a prodeje tzv. tvrdých drog, pěstování marihuany za účelem dalšího prodeje a prodeje tzv. měkkých drog mělo být i její konzumování. V případě marihuany či hašiše by jejich produkci a šíření postihovalo téměř devět z deseti oslovených a asi tři lidé z pěti by chtěli stíhat i jejich uživatele. Jedinými z pohledu většiny veřejnosti akceptovatelnými aktivitami zařazenými do výzkumu tak jsou pěstování marihuany pro vlastní potřebu, jež by trestala jen o málo více než třetina respondentů, a užívání měkkých

⁴ Legální je zemědělské pěstování konopí s obsahem THC do 0,3 procenta. Nelze postihovat pěstování konopí pro vlastní potřebu, pokud je pěstitel prokazatelně používá k léčebným účelům. Podle Nejvyššího soudu se nedá samotné pěstování konopí považovat za výrobu drog a jeho léčebné užívání není společensky nebezpečné. Jakékoli jiné užívání je kvalifikováno jako přestupek až trestný čin.

⁵ Tento výzkum zjišťoval, jestli a nakolik občané vnímají současnou situaci z hlediska užívání drog jako problém v celé České republice a specificky v místě svého bydliště. Svoji pozornost šetření také zaměřilo na to, nakolik přijatelné nebo naopak nepřijatelné z pohledu veřejného mínění je užívání některých legálních i nelegálních látek majících psychotropní účinky (Červenka, 2011).

drog k léčebným účelům, které by nechala trestně postihovat pětina oslovených (Červenka, 2011).

Užívání drog často chápe společnost v úzké souvislosti s kriminalitou. Žák, který užívá drogu, se tedy může setkat s řadou vážných důsledků – např. může být vyloučen ze školy, ze společnosti nebo z rodiny. Je velmi pravděpodobné, že bude mít rovněž problémy při pozdějším hledání zaměstnání. Tento člověk pak velmi špatně nachází cestu zpět.

Postoje společnosti k uživatelům drog je důležité si v této souvislosti připomenout. Škola, která uplatňuje přísné disciplinární sankce vůči žákům, kteří jsou přistiženi při užívání drogy si musí být vědoma, jaké možné společenské důsledky toto postihnutí pro žáka má.

Školní prostředí a vzdělávání obecně se považuje za efektivní platformu pro drogovou prevenci. Proto mají školská zařízení povinnost vytvářet preventivní programy, kde jasně definují dlouhodobé a krátkodobé cíle. Tento program musí být přizpůsoben kulturním, sociálním okolnostem a struktuře školy. Pojmem prevence a preventivní program se budu zabývat podrobněji v následujících kapitolách.

Cílem této práce je v teoretické části popsat situaci na ISŠ Rakovník a představit její preventivní program a krizový plán. V úvodu objasnit, co je prevence a na koho se zaměřuje. Dále je vysvětleno, co preventivní program je a pro koho je určen. Následuje popis konkrétní situace na ISŠ v Rakovníku. Tento popis je porovnáván s Manuálem pro tvorbu Minimálního preventivního programu⁶.

V praktické části je vyhodnocen dotazníkový průzkum, který proběhl na ISŠ Rakovník. Každá otázka je statisticky zhodnocena a dále analyzována. Přínos bych spatřoval v porovnání teoretické a praktické situace v oblasti prevence na konkrétní střední škole. Z dotazníkového šetření by ideálně mohlo vyplynout, jaká je aktuální situace na dané škole a zda je marihuana reálným nebezpečím pro studenty této školy.

Závěr práce bude patřit shrnutí.

⁶ Tento dokument vytvořilo Pražské centrum primární prevence. Jeho cílem je poskytnout školám nástroj k tvorbě Minimálního preventivního programu (Hricz, 2010), jak jej definuje metodický pokyn MŠMT ČR, čj.: 20006/2007-51.

1. PREVENCE

Jelikož je marihuana nejběžněji užívanou drogou u mladých lidí, je důležité uplatňování strategií prevence. Co je to prevence?

„Slovo „prevence“ je latinského původu a znamená opatření učiněné předem, včasnou obranu nebo ochranu“ (Nešpor K., 1998). Pedagogický slovník definuje prevenci jako „soubor opatření zaměřených na předcházení nežádoucím jevům, zejm. onemocnění, poškození, sociálně patologickým jevům“ (Průcha, Walterová, & Mareš, 2013). Zde se soustředíme na oblast prevence ve školním prostředí, konkrétně na střední škole. Prevence se zaměřuje na sociálně patologické jevy, což bychom rovněž mohli interpretovat jako nenormální, závadné a obecně nežádoucí jevy, které mohou podstatným způsobem ohrozit stabilitu a chod společenského systému (Ort, 1998). Nově se mluví o sociálně nežádoucím či rizikovém chování. Rizikové chování je chápáno jako takové, které může ohrozit jedince nebo společnost po stránce zdravotní, sociální nebo výchovné (Martanová, 2007). Dle Pedagogického slovníku (Průcha, Walterová, & Mareš, 2013)

Existují tři typy rizikového chování:

- zneužívání návykových látek (nikotin, alkohol, drogy)
- negativní chování v oblasti reprodukční (předčasný sex a s ním spojené střídání partnerů, riziko pohlavních nemocí a předčasné otěhotnění)
- negativní psychosociální chování (poruchy chování, agresivita až kriminalita, úrazy, deprese až sebevražedné jednání, poruchy školního prospívání)

Tyto typy rizikového chování se mohou vyskytnout v určité intenzitě v různých sociálních skupinách. Jejich výskyt ovlivňuje jednak prostředí samé, ale také konkrétní charakter sociální skupiny. Mohou negativně působit na konkrétní jedince a negativně ovlivňovat celé sociální skupiny v daném prostředí. Aby bylo těmto negativním procesům zabráněno, je důležité preventivní působení. Ve školním prostředí upravují preventivní působení

především dokumenty MŠMT⁷. Na základě těchto dokumentů jsou vytvářeny a realizovány preventivní programy⁸. Podle Ladislava Csémyho⁹ se Česká republika soustředila na budování center pomoci, ale třeba preventivní programy na školách většinou nejsou prováděny odborně (Bartosz, 2009). Často se věnuje málo pozornosti specifickým podmínkám, ve kterých školy musí fungovat. Je důležité, aby drogové preventivní programy ve školách braly v potaz svou specifickou situaci, která je odlišuje od ostatních organizací. Programy prevence drog na školách by měly být časově efektivní a nemělo by být složité je provádět. Efektivní školní preventivní program musí být kvalitně strukturován a musí být vhodný pro sociální prostředí, ve kterém se aplikuje. Znamená to, že takový program vyžaduje důkladnou analýzu současného stavu, při níž se vezmou v potaz dosavadní potřeby, problémy a požadavky související s drogami a prevencí jejich užívání ve škole. Efektivní školní program prevence drog by měl navíc mít stanovené jasné, specifické a realistické cíle. Závěrem by v něm měl být „zabudován“ proces zpětné vazby pomocí monitorování a vyhodnocování aktivit programu (Gallá, 2005).

1.1 NA KOHO MÁ PŮSOBIT PREVENCE?

Pokud zde máme hovořit o určité skupině lidí, měli bychom ji také stručně charakterizovat. Na koho mají preventivní opatření působit? Kdo jsou dnešní mladí lidé, kteří navštěvují střední školu?

⁷ Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (kol., 2007) .

⁸ V minimálním preventivním programu (dále MPP) jsou zabudovány základní strategie prevence sociálně patologických jevů školy nebo školského zařízení.

⁹ PhDr. Ladislav Csémy se v Laboratoři pro léčbu závislostí Psychiatrického centra Praha zabývá výzkumem úzku a abúzu alkoholu, tabáku a dalších drog a rovněž problematikou závislosti.

Zabýváme se skupinou, kterou lze označit jako starší děti, dospívající teenageři, mládež¹⁰ nebo adolescenti¹¹. Obecně se dá říci, že je mládež skupina, která ve společnosti potřebuje velkou podporu. Zároveň na nich závisí, jaký bude svět za několik let.

Velmi přínosná a zajímavá je v tomto ohledu studie, která nabízí pohled na trendy v hodnotových orientacích mladých lidí. Studie je součástí Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007 - 2013 .

Studie identifikuje následující trendy:

- Roste význam ekonomické prosperity, kariéry jako prostředku k získání majetku, materiálních hodnot a smyslového života.
- Klesá význam kvality života v konkurenci se smyslovým životem a materiálními hodnotami. Klesá význam spoluodpovědnosti za druhé. Současně klesá význam zdokonalování sebe sama a transcendentní dimenze života a idejí.
- Trvale roste význam majetku a náplně volného času podle zájmů a koníčků, klesá význam hodnoty být užitečný druhým lidem, ale také význam míru, životního prostředí a veřejně prospěšné činnosti.
- Mladá generace preferuje orientaci na vlastní ego, na sebe sama, avšak na sebe reflektovaného smyslově. Vnitřní svět je ochuzován a tato chudoba je jedním z důvodů rostoucího zájmu o drogy.
- Výrazným trendem ve vývoji mládeže je trvale klesající vliv jakýchkoli sociálně duchovních systémů. Tento trend je konzistentní s vývojem hodnotové orientace mládeže, která ukazuje na hédonismus a pragmatismus provázený poklesem významu globálních a sociálních hodnot.

¹⁰ Podle statistických údajů Eurostatu, je v České republice 5,2% mladých lidí ve věku 15-19 let (Kleňhová, 2012). Eurostat je statistický úřad Evropské unie. Je organizační složkou Evropské komise na úrovni generálního ředitelství (Wikipedie, Eurostat, 2013).

¹¹ Adolescenti jsou mladí lidé, kteří se nacházejí ve vývojovém období mezi pubertou a ranou dospělostí, zpravidla od 15 do 20 let, případně 22 let věku. Toto období je charakterizováno napětím mezi prakticky fyzickou a sexuální dospělostí, ale sociálně-psychologicky se mladý člověk teprve hledá. (wikipedie)

- Výrazným současným nástrojem společenské konformity jsou mainstreamová média. Média stále ve větší míře a rozsahu vtiskávají do mysli a vědomí člověka obsahy, které vůbec či jen v malé míře odrážejí realitu přirozeného světa a ve stále větší míře produkují mediální a virtuální realitu.“ (Prevence užívání tabáku, alkoholu a jiných drog u dospívajících.)

1.2 TYPY PREVENCE

Prevenci bychom mohli rozdělit na:

- Prevence primární
- Prevence sekundární
- Prevence terciární

Pod pojmem primární prevence se rozumí strategie a aktivity určené k předcházení vzniku sociálně patologických jevů – v tomto případě prvnímu užití marihuany a vlastnímu začátku jejího užívání. Primární prevence se zaměřuje na celou cílovou skupinu, v tomto případě na všechny studenty dané školy bez rozdílu.

Dalším typem je sekundární prevence, která se zaměřuje na programy, strategie a aktivity v souvislosti s vlastním zneužíváním drog a na včasnou identifikaci a léčbu uživatelů drog s cílem zabránit vzniku závislosti na drogách. (Gallá, 2005). Cílem je nežádoucí jev včas identifikovat a pracovat s ním v rané fázi tak, aby bylo zabráněno dalšímu nežádoucímu chování.

Pokud nedojde k nápravě, ale naopak dojde k rozvoji negativního jevu, škola předává jedince do péče odborníků a specialistů, kteří působí v rámci terciární prevence. Cílem je zajistit včasnou a odbornou pomoc.

2. PREVENTIVNÍ PROGRAM ISS RAKOVNÍK

Při charakteristice preventivního programu ISS Rakovník vycházíme z Minimálního preventivního programu¹² ISS Rakovník (dále jen MPP) pro školní rok 2012/2013. Zároveň budeme sledovat Manuál pro tvorbu Minimálního preventivního programu¹³ (dále Manuál pro tvorbu MPP), který vytvořilo Pražské centrum primární prevence jako nástroj pro tvorbu konkrétního minimálního programu. Tento Manuál nepopisuje konkrétní aktivity, ale nabízí rámec nebo osnovu pro tvorbu konkrétního MPP. Jsou zde nabízeny postupy, které je třeba zohlednit při tvorbě MPP. Výsledkem pak je ucelený a komplexní dokument.

První doporučený krok v manuálu je charakteristika konkrétní školy. Tato charakteristika by měla obsahovat kontakt na pedagogy, kteří se nejvíce podílejí na tvorbě preventivních strategií na dané škole, tzn. na školní metodiky prevence, výchovného poradce a školního psychologa, pokud ve škole působí. Z charakteristiky musí jasně vyplývat, o jaký typ školy se jedná. Nezbytné je uvést počet tříd, žáků a pedagogických pracovníků. V preventivním programu ISS Rakovník lze naléznout následující charakteristiku:

2.1 CHARAKTERISTIKA INTEGROVANÉ STŘEDNÍ ŠKOLY RAKOVNÍK

V úvodu MPP ISS Rakovník pro školní rok 2012/2013 nacházíme adresu školy, kdo MPP zpracoval, kdo je garantem MPP a kontakty na konkrétní pedagogické pracovníky.

V úvodní kapitole je popsán hlavní cíl primární prevence na ISS Rakovník. Cílem tohoto MPP je osvěta zaměřená na předcházení negativním jevům, které se mohou ve věkové skupině žáků ISS Rakovník projevit. Účelem je přesvědčit žáky o zhoubnosti případného

¹² Preventivní program je konkrétní dokument školy zaměřený zejména na výchovu a vzdělávání žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a emočně sociální rozvoj a komunikační dovednosti. Preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce s žáky, zapojení celého pedagogického sboru školy, je zpracován na jeden školní rok školním metodikem prevence, podléhá kontrole České školní inspekce, je vyhodnocován průběžně a na závěr školního roku je hodnocena kvalita a efektivita zvolených strategií primární prevence. Dané hodnocení je součástí výroční zprávy o činnosti školy (kol., Preventivní program, 2013).

¹³ Tento dokument vychází z metodického pokynu MŠMT ČR č.j.: 20006/2007-51

negativního jednání a zároveň vést je k pozitivnímu životnímu postoji, smysluplnému využívání volného času a k úspěšnému zvládnutí zvoleného oboru. Záměrem ISŠ Rakovník je připravit pro život nejen profesně zdatné, ale i psychicky zdravé a vyrovnané jedince.

Vlastní charakteristika školy:

Integrovaná střední škola v Rakovníku vznikla v roce 1994 sloučením SOU a Rodinné školy. Samotné SOU vzniklo v roce 1977. V této době zde byly dva obory: zedník a kominík. V dalších letech přibýly obory tesař, pokrývač, instalatér, malíř interiérů a stavební výroba. Žáci měli možnost pokračovat v nástavbovém oboru Stavební provoz.

V současnosti navštěvuje ISŠ Rakovník cca 280 žáků, kteří studují následující obory :

- Kuchař, kuchařka – číšník, servírka
- Truhlář
- Zedník
- Kominík
- Prodavač

Absolventi těchto oborů mají možnost pokračovat ve dvouletém nástavbovém maturitním studiu Podnikání.

Novinkou je nový studijní obor Cestovní ruch, který škola otevírá pro školní rok 2014/2015. Zároveň dobíhá čtyřletý studijní obor Ekonomika a podnikání (kol., O škole, 2014)

Z charakteristiky školy vyplývá, že cílovou skupinou tohoto MPP je skupina mládeže ve věku od 15 do 20 (někdy i více) let.¹⁴ Tato skupina je velmi různorodá a je tvořena jak již vyhraněnými osobnostmi, tak i těmi, kteří se teprve hledají.

¹⁴ Školu navštěvuje přibližně 280 žáků.

2.2 ANALÝZA VÝCHOZÍ SITUACE S VYUŽITÍM EVALUACE Z PŘEDCHOZÍHO ŠKOLNÍHO ROKU

Cílem analýzy situace je subjektivní pohled školy na aktuální realitu, ve které se nachází. Hlavní informace by měly vycházet od třídních učitelů. Ti by si měli klást otázky týkající se rizikového chování v jejich třídě.

Například:

- Jaký je celkový počet řešení rizikového chování ve třídě?
- Jaké rizikové chování bylo řešeno?
- Jak byla situace zjištěna?
- Kdo situaci řešil?
- Jaké byly použity metody pro řešení rizikového chování?
- Jak byla ověřena efektivita toho řešení?

Manuál pro tvorbu MPP v tomto bodě doporučuje:

- Zmapovat vnitřní a vnější zdroje školy
- Vnitřní zdroje zahrnují:
 - charakteristiku budovy (jedna, nebo více budov, detašované učebny, dojíždění),
 - charakteristiku materiálně-technického vybavení (tzn. možnosti realizace preventivních a volnočasových aktivit)
 - sociokulturní a národnostní charakteristiku žáků (včetně nárůstu a poklesu žáků)
 - prostředí (zda je to venkovská, městská, sídlištní škola)
 - riziková prostředí ve škole (šatny, hřiště, wc...)
 - školní řád, RVP¹⁵ (zde by měla být zdůrazněna návaznost MPP na výuku)
 - jiné rizikové faktory
 - funkce ŠMP ve škole
 - školní preventivní tým
 - možnosti a limity pedagogického sboru

¹⁵ *Rámcový vzdělávací program*

Dále je doporučeno popsat vnitřní informační zdroje, mezi něž patří odborná a metodická literatura, odborné časopisy, webové stránky školy, schránka důvěry (pokud funguje), školní časopis atd.

- Vnější zdroje

Zde by měly být uvedeny vzdělávací aktivity pro ŠMP¹⁶ a další pedagogické pracovníky, přehled preventivních programů a volnočasových aktivit. To by mělo být doplněno o kontaktní osoby a zdůvodnění, na základě jakých kritérií si škola daný program vybrala. Dále by zde měla být uvedena sociální síť, což se rozumí síť organizací a odborných zařízení, na které se bude škola obracet v indikovaných případech. Jako nezbytné se jeví kontakty na protidrogového koordinátora a manažera prevence kriminality, kurátora pro děti a mládež, OSPOD¹⁷ a komisi sociálně právní ochrany, NNO¹⁸, Policii ČR, městskou policii, pediatry a praktické lékaře.

- Provést monitoring pro školu

Manuál pro tvorbu MPP uvádí čtyři hlavní zdroje pro shromažďování informací: žáky, rodiče, pedagogy a školu jako celek. Pro monitorování názorů výše zmíněných skupin lze využít standardizovaných dotazníků. Dalšími zdroji pro popis situace ve škole mohou být výstupy záznamů školního metodika prevence, záznamy četnosti výskytu rizikového chování, zápisy z výchovných komisí, důvěrná sdělení na OSPOD nebo PČR. Tyto údaje lze využít v rámci monitoringu jen obecně, nelze uvádět konkrétní data nebo informace o jednotlivých případech.

Pro monitoring lze využít výstupy evaluace z minulých let.

- Provést analýzu výchozí situace

¹⁶ Školní metodik prevence

¹⁷ Orgán sociálně-právní ochrany dětí

¹⁸ Nestátní neziskové organizace

Pro analýzu výchozí situace lze využít různých nástrojů. Jedním z nástrojů může být například SWOT analýza¹⁹.

Rovněž zde lze využít výstupy záznamů školního metodika prevence, záznamy četnosti rizikového chování, důvěrná sdělení na OSPOD.

2.3 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU NA ISŠ RAKOVNÍK

V MPP ISŠ Rakovník nacházíme následující analýzu. Jako problematičtější se jeví skupina učňovské mládeže. Je to dáno tím, že počet žáků s negativním chováním je koncentrovanější než v třídách studijních. Často dochází ke kumulaci několika problémů v jedné skupině, jsou zde žáci, kteří jsou handicapováni různými dyslektickými poruchami a rovněž žáci, kteří nemají kvalitní rodinné zázemí. Zde je velkým problémem častá nespolupráce na straně rodičů. Avšak problémy nelze vyloučit ani u skupiny studijních oborů.

Jako hlavní problém vidí kouření. V oblasti nelegálních drog je problémem právě užívání marihuany, ke kterému dle MPP dochází v naprosté většině v mimoškolní době. V MPP je uvedeno, že v současné době nebyl řešen ve škole případ užívání tvrdých drog.

Dle MPP je jedním z největších problémů velká absence u některých žáků. Případy šikany se dle MPP na škole v současné době nevyskytují. Stejně tak nebyl v současnosti řešen problém gamblerství, týrání a zneužívání. Ojedinele se objevují drobné krádeže.

Popis vnitřních zdrojů školy není úplný. Nenacházíme nic z charakteristiky budovy. MPP ISŠ Rakovník uvádí popis funkce ŠMP a školního preventivního týmu. Dle MPP ISŠ Rakovník je garantem programu ředitel školy a školní metodik prevence (dále jen ŠMP). Dle tohoto MPP je spolupráce s vedením školy i s ostatními pedagogickými pracovníky velmi dobrá. Pedagogičtí pracovníci jsou průběžně informováni o preventivní práci, osvětové činnosti a aktuálních informacích na pedagogických radách. Rovněž se podílejí na zajišťování akcí v průběhu školního roku. Průběžně dochází ke spolupráci s třídními učiteli.

¹⁹ SWOT analýza je metoda, jejíž pomocí je možno identifikovat silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby spojené s určitým projektem, typem podnikání, podnikatelským záměrem.

Pokud je potřeba, problém je řešen ve spolupráci s výchovnou komisí školy. Důraz je dle MPP ISŠ Rakovník kladen na spolupráci ŠMP a výchovného poradce. V závěru MPP ISŠ Rakovník je uvedena spolupráce s ostatními složkami, které se shodují s doporučenými. Rovněž je zde zmíněn tiskový materiál.

2.4 STANOVENÍ CÍLŮ MPP

Manuál pro tvorbu MPP doporučuje stanovit jak dlouhodobé cíle, tak krátkodobé cíle.

- Dlouhodobé cíle musí korespondovat s preventivní strategií školy a zohledňovat všechny oblasti rizikového chování.
- Krátkodobé cíle by měly být konkrétní pro dané cílové skupiny. Je zde doporučeno využít model SMART, který dopomůže k rychlému zhodnocení proveditelnosti školního programu. Podle tohoto modelu mají být cíle:
 - S – specifické
 - M- měřitelné
 - A – akceptovatelné
 - R – realistické
 - T – termínované

V MPP ISŠ Rakovník nejsou cíle rozděleny na dlouhodobé ani na krátkodobé. Nevíme, zda korespondují s preventivní strategií školy. Nejsou měřitelné ani termínované. Měřitelnost zde znamená, že u každého stanoveného cíle by měl být tzv. ukazatel úspěšnosti (indikátor), který nám řekne, zdali byl daný cíl splněn.

V MPP ISŠ je cíl popsán následovně:

Cílem je průběžně mapovat a předcházet krizovým jevům ve třídách, dle potřeby poskytovat potřebným jedincům soukromé konzultace a organizovat pro žáky osvětové a jiné akce.

2.5 VYTVOŘENÍ SOUBORU AKTIVIT PRO JEDNOTLIVÉ CÍLOVÉ SKUPINY

Tato kapitola popisuje prostředky, které naplňují definované cíle. U každé položky by měla být stručná charakteristika programu, jeho realizátor, termín konání aktivity a osoby za program zodpovědné.

V MPP ISS jsou aktivity primární prevence rozděleny na specifické a nespecifické. Toto dělení bere v potaz především charakter a obsah preventivních aktivit. Při posuzování efektivity programu je možné inspirovat se Zásadami efektivity primární prevence podle Nešpora, Csémy a Pernicové (Praha 1999):

- Program začíná pokud možno brzy a odpovídá věku
- Program je malý a interaktivní
- Program zahrnuje podstatnou část žáků
- Program zahrnuje získávání relevantních sociálních dovedností a dovedností potřebných pro život
- Program bere v úvahu místní specifika
- Program využívá pozitivní modely
- Program zahrnuje legální i nelegální návykové látky
- Program zahrnuje i snižování dostupnosti návykových rizik
- Program je soustavný a dlouhodobý
- Program je prezentován kvalifikovaně a důvěryhodně
- Program je komplexní a využívá více strategií
- Program počítá s komplikacemi a nabízí dobré možnosti, jak je zvládat

Nespecifická prevence je zaměřená na celou skupinu (stejně jako primární prevence). Cílem je podpora žádoucích forem chování, účelné využití volného času a sportovních aktivit (Průcha, Walterová, & Mareš, 2013). Nespecifická prevence představuje celkové

formování osobnosti ke zdravému životnímu stylu tak, aby zralá osobnost byla sama schopna odolávat nejrozličnějším negativním vlivům, ohrožením a nástrahám (Kraus, 1999).

Specifická prevence se zaměřuje přímo na daný sociálně patologický jev. V tomto smyslu lze hovořit o prevenci šikany, kriminality, drogové závislosti atd. Cílovou skupinou jsou zde osoby, u kterých je pravděpodobné, že jsou ohroženější a tím pádem i rizikovější (Průcha, Walterová, & Mareš, 2013).

2.5.1 Nespecifická primární prevence na ISS Rakovník

MPP uvádí tuto nespecifickou primární prevenci na ISS Rakovník:

- Odborné exkurze
- Odborné soutěže
- Sportovní soutěže
- Kulturní a ekologické akce
- Pobytové akce – zájezdy a školní výlety
- Nabídku volnočasových aktivit

ODBORNÉ EXKURZE

Dle Výroční zprávy za šk. rok 2012/13 se škola účastnila exkurzí a předváděcích akcí firem, např. pro Gastro-Veletrh Praha, Škodu Mladá Boleslav, Pivovar Rakovník, Pivovar Krušovice, Pivovarský dům Praha, Hotel Dorint Praha, Dehtochemu, Dřevospektrum Rakovník, Poslaneckou sněmovnu ČR Praha, Stavebniny Huřviny Rakovník, nebo Gastro muzeum Praha.

Výhodu lze spatřovat v tom, že díky různým učebním oborům lze organizovat odborné akce, které prohlubují zájem o učební obor a zvyšují předpoklad, že absolventi budou schopnými pracovníky. Kladný přínos lze také vidět ve vytváření pozitivních vazeb jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy.

ODBORNÉ AKCE A SOUTĚŽE ŠKOLY

Dle výroční zprávy pro šk. rok 2012/13 se žáci oboru kuchař – číšník zúčastnili Barmanského kurzu, obsluhovali při akcích – např. při setkání zemědělských subjektů, na valné hromadě zemědělského svazu, nebo při otevření Železničního muzea v Lužné.

SPORTOVNÍ AKCE ŠKOLY

Dle internetových stránek je škola členem Asociace školních sportovních klubů a pravidelně se účastní mnoha sportovních soutěží. Dosahuje dobrých výsledků ve stolním tenise, kopané, atletice, basketbalu, volejbalu a florbalu. Žáci rovněž mohou využívat školní posilovnu nebo navštěvovat kroužek plavání.

Účast na sportovních akcích lze hodnotit velmi kladně v rámci prevence nežádoucích jevů. Tělesná aktivita může mimo jiné přispívat k integraci a harmonizaci osobnosti člověka. Zvláštní místo v životě mládeže má prožitek²⁰. Právě sport a hry jsou nejfrekventovanější oblastí výskytu vhodných prožitků. Sport má dopady jak na fyzickou, psychickou, ale i sociální stránku člověka. V současné době jsou možnosti sportovních činností stále rozšířenější, ale na druhou stranu obecně upadá zájem mládeže o sportování vůči zájmu o informační technologie a média. Proto je důležité zapojení školy do sportovních akcí a existence sportovních kroužků.

KULTURNÍ A EKOLOGICKÉ AKCE

Dle výroční zprávy za rok 2012/13 je přínosný projekt tzv. „Recyklohraní aneb Uklidme si svět!“. Cílem tohoto projektu je uvést žáky do problematiky životního prostředí a jeho ochrany, inspirovat je a motivovat ke třídění odpadu. Členem tohoto projektu se může bezplatně stát každá škola, jež má právní subjektivitu. Po přihlášení do tohoto projektu je ve škole umístěna sběrná nádoba pro drobná elektrozařízení, kam mohou žáci tato zařízení

²⁰ Dle Dr. Marvinu Zuckermana (profesor psychologie na univerzitě v Delaware) se mladí stávají „hledáči vzrušení“.

umísťovat. Následně jsou škole připisovány body po každém svozu naplněné nádoby. Podle bodů si pak škola může vybrat odměnu.

2.5.2 Specifická primární prevence na ISS Rakovník

- Adaptační kurz pro žáky 1. ročníku
- Přednášky s besedami
- Účast žáků na charitativních akcích
- Návštěva poradny pro manželství a mezilidské vztahy
- Návštěva úřadu práce
- Práce s osvětovým a propagačním materiálem
- Osvětová činnost v jednotlivých předmětech

ADAPTAČNÍ KURZ ISS RAKOVNÍK

Na stránkách školy se dozvídáme, že v září 2013 proběhl několikadenní Adaptační kurz ve sportovním areálu Cafex pro všechny nastupující žáky prvních ročníků oboru kuchař – číšník, prodavač, truhlář, zedník a kominík. Jako hlavní cíl tohoto adaptačního kurzu bylo vytvoření zdravých třídních kolektivů v úvodu studia. Pomocí zážitkové pedagogiky bylo snahou projektu nastartovat pozitivní vztahy mezi jednotlivci i kolektivy.

Organizování adaptačního kurzu lze hodnotit velmi kladně, jelikož pomáhá seznamovat žáky a uvolňuje počáteční napětí. Pomocí seznamovacích her lze ztratit ostych před ostatními, ale i sami před sebou. Adaptační kurz napomáhá zdokonalit komunikační schopnosti, sebeovládání, prohloubit schopnost empatie v poznání a pochopení sebe i druhých. Komunikace je základem každé fáze vývoje a implementace drogové prevence v kontextu škol, které podporují zdravý vývoj svých studentů. Dobrá komunikace ve škole napomáhá k rychlému a účinnému vyřešení problematického chování nebo potíží s učením. Studenti se ve školním prostředí musí cítit bezpečně. Má to velký význam pro jejich rozvoj, ale také pro řešení citlivých otázek o drogách a jejich zneužívání. (Gallá, 2005).

Studenti v rámci adaptačního kurzu na ISS Rakovník absolvují krátkou přednášku o základních pravidlech a kultuře mluveného projevu. Dozví se všeobecná pravidla o tom, jak

vystupovat na veřejnosti. Jaké jsou zlovyky řečníků, jaká volit slova, jak udělat dojem nebo jak překonat trému. Cílem je rozvinout vyjadřovací schopnosti a komunikační dovednosti studentů v oblasti ústního projevu a pomoci odhalit jejich tvůrčí potenciál.

Po celou dobu adaptačního kurzu je k dispozici kvalifikovaný instruktor, který jednotlivé aktivity uvádí a moderuje. Sleduje a hodnotí účastníky. Vystihne pozitiva a kladné stránky jejich výkonu, čímž působí na jejich sebevědomí a sebejistotu, zároveň ale poukáže na případné nedostatky.

Aktivity a hry probíhající v rámci adaptačního kurzu jsou založené na postupném rozvoji důvěry mezi účastníky. Každý jednotlivec je zodpovědný za výkon a výsledek celé skupiny.

Na ISŠ Rakovník probíhá adaptační kurz již devět let vždy v září na začátku školního roku. Je několikadenní a škola ho vytváří v součinnosti s neziskovou organizací Nedrog.²¹ Díky této spolupráci se studenti seznámí s programy, které se zaměřují na drogovou prevenci.

Adaptační kurz je velkým přínosem pro nové nastupující žáky a má své místo v preventivním programu školy.

PŘEDNÁŠKY S BESEDAMI

V rámci adaptačního kurzu se žáci zúčastnili besedy zaměřené na právní minimum. Beseda byla součástí uceleného preventivního programu v rámci adaptačního kurzu, který vedl lektor z Centra psychologicko-sociálního poradenství²². Dle výroční zprávy 2012/13 jsou

²¹ Klub NEDROG si za hlavní cíl své činnosti klade práci s rizikovými skupinami dětí a mládeže ve věku 9-19 let. Na internetových stránkách je poradna klubu NEDROG, jejímž mottem je heslo „neexistuje problém, který by se nedal řešit“. Klub rovněž organizuje různé akce, např. Bowlingový maratón a v minulých letech také pořádal letní tábory.

²² Centrum psychologicko-sociálního poradenství Středočeského kraje je příspěvková organizace Středočeského kraje. Je to zařízení poskytující odborné sociální poradenství a patří mezi sociální služby v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., O sociálních službách, §37.písm.b. Cílem sociálních služeb je podpořit člověka, který se ocitl v obtížné životní situaci. Cílové skupiny jsou rodiny s dětmi, osoby v krizi, děti a mládež

tyto besedy se žáky v rámci adaptačního kurzu odrazovým můstkem pro další spolupráci v průběhu celého školního roku.

V průběhu roku se rovněž škola účastnila přednášky v klubu DDM Rakovník „Drogy trochu jinak“ a také přednášky Dr. Zvěřiny.

CHARITATIVNÍ AKCE

Žáci se každoročně zapojují do nejrůznějších akcí jako např. na podzim a na jaře Srdíčkové dny OS Život dětem, FOND SIDUS – pro děti nemocnice Motol, sběr ošacení a věcí běžné potřeby apod. pro Diakonii Broumov, Kytíčkový den – Liga proti rakovině. Žáci rovněž pomáhají různým útulkům pro zvířata.

PRÁCE S OSVĚTOVÝM A PROPAGAČNÍM MATERIÁLEM

Škola je zapojena do interaktivního výukového programu „Drogy trochu jinak“ (online, o.s. ČAŠMP. Dostupné z: www.casmp.cz/dotazníky.htm). Tento interaktivní program je zaměřen na problémy dospívajících a drogovou problematiku. Je rozdělen na dvě dílčí aplikace:

- Hrou proti drogám
- Interaktivní dotazník pro dospívající identifikující rizikové oblasti²³.

Cílem tohoto programu je seznámit žáky zábavným a efektivním způsobem s problematikou drog a ostatními sociálně patologickými jevy, přičemž v dotaznících a testech se dozví i něco o sobě. Hry, kvízy, křížovky, osmisměrky žákům prozradí, jak jsou na tom se znalostí drog, jejich účinků, rozdělení, slangových výrazů atd.

Vyhodnocení dotazníku je velmi jednoduché. Na konci každé oblasti je umístěno tlačítko „vyhodnotit“. Stisknutím tohoto tlačítka se provede vyhodnocení oblasti dotazníku²⁴.

ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, osoby ohrožené výskytem domácího násilí, senioři a jiné osoby (kol., Základní informace).

²³ Autory české verze dotazníku jsou MUDr. Karel Nešpor, CSc., PhDr. Ladislav Csémy a Doc.MUDr. Hana Provazníková, CSc.

Pokud bude oblast vykazovat zvýšené procento problémových odpovědí, zobrazí se ihned i možnost řešení problémů. Uživatel sám si tak může zobrazit např. přehled svých problémových otázek, přehled svých odpovědí a vše si i vytisknout. Výsledky by měl konzultovat s kompetentním dospělým, kterému důvěřuje – s rodičem nebo ve škole s učitelem, ke kterému má důvěru nebo s výchovným poradcem.

Výhodou dotazníku je i to, že nejen identifikuje problémové oblasti, ale i oblasti, kde je dospívající poměrně úspěšný. Z nich pak může čerpat potřebnou sebedůvěru a navíc je rozvíjet a posilovat.

2.6 PROVEDENÍ EVALUACE

Dle Manuálu pro tvorbu MPP je evaluace nezbytnou součástí Minimálního preventivního programu. Měla by sloužit jako východisko pro plánování primárně preventivních aktivit pro příští rok. Manuál pro tvorbu MPP doporučuje zaměřit se na kvalitativní složku realizovaných programů primární prevence a na kvantitativní hodnocení.

- Kvalitativní složka je ukazatelem úspěšnosti daného programu. Na základě tohoto hodnocení se lze rozhodnout, zda je dobré v programu pokračovat i v následujícím roce. Jak byl daný program v uplynulém roce úspěšný? Koresponduje tento program s cíli pro další rok a s preventivní strategií školy pro nadcházející rok?
- Kvantitativní hodnocení nám udává počty aktivit, které byly pro jednotlivé cílové skupiny ve škole realizovány a také množství jedinců, kteří těmito aktivitami v rámci jednotlivých cílových skupin prošli.

Vlastní průběh evaluace lze shrnout v následujících bodech:

- Získávání informací pro včasné odhalování rizik, tzv. monitoring
- Volba způsobů uplatňování preventivních intervencí, tzn. plánování a vlastní realizace MPP

²⁴ Na identifikaci problému je zaměřeno 10 oblastí: Volný čas – Chování - Zdravotní stav - Duševní zdraví - Sociální zdatnost - Rodinný systém – Škola - Pracovní adaptace - Vztahy s vrstevníky - Návykové látky.

- Hodnocení účinnosti, tzn. vlastní evaluace s využitím monitorovacích modulů, případně dalších evaluačních nástrojů
- Ověřování předpokládané hypotézy, tzn., zda hypotézy odrážejí námi definované cíle

Lze rovněž porovnávat změny, k nimž došlo v průběhu času. Pokud má škola data z předchozích let, může je porovnat se současností.

Podle příručky Jak vytvořit ve škole zdravější prostředí je důležité umět používat výsledky tak, aby se stávající aktivity mohly změnit či vylepšit. Důležité je rovněž vyřešit problém potenciálních negativních vedlejších účinků. Je potřeba vytvořit strategie, jak tyto účinky dostat pod kontrolu.

Příklad výsledků evaluace:

- Projekt by měl být ve shodě s vlastní image a filozofií školy
- O projektu by měli být podrobně informováni rodiče/zákonní zástupci studentů a učitelé
- Mezi rodiči/zákonnými zástupci a učiteli by neměla být žádná rivalita, místo toho by spolu měli spolupracovat.

Tyto body shrnují podmínky pro úspěch preventivního programu týkajícího se zneužívání drog. (Gallá, 2005).

Manuál pro tvorbu MPP rovněž zdůrazňuje, že je třeba se zaměřit na všechny cílové skupiny, což znamená na žáky, rodiče a pedagogy.

Jaké jsou nejdůležitější otázky, na které hledáme odpověď v procesu evaluace?

- Bylo skutečně dosaženo stanoveného cíle?
- Budu opakovat tento přístup nebo postup?
- Na co se příští rok zaměřím?

Na procesu evaluace by se mělo podílet více osob, zejména školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog, třídní učitel, ostatní pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci. Průběh evaluace probíhá za podpory vedení školy. Za evaluaci musí být zodpovědná určitá skupina osob.

Výše popsanou evaluaci MPP ISŠ Rakovník neobsahuje. Pouze částečnou. U některých aktivit se dočteme, že byly úspěšné – viz adaptační kurz. Evaluace není zaměřena na všechny cílové skupiny, ani není k dispozici kvantitativní hodnocení.

3. OMAMNÉ A PSYCHOTROPNÍ LÁTKY (OPL) VE ŠKOLE

3.1 KRIZOVÝ PLÁN ISS RAKOVNÍK

Metodický pokyn MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních²⁵ doporučuje postupy školy při výskytu vybraných rizikových forem chování dětí a mládeže.

V rámci prevence sociálně patologických jevů, jako je šikana, kouření i užívání jiné návykové látky apod., je potřeba věnovat zvýšenou pozornost jakýmkoliv změnám v chování i prospěchu, které se u jednotlivce, případně v kolektivu vyskytnou.

V krizovém plánu je upozornění, že všichni zaměstnanci školy mají oznamovací povinnost k řediteli školy v případě, že žáci omamné látky užívají, distribuují nebo u sebe přechovávají. V případech, které stanoví zákon, platí ohlašovací povinnost k orgánům činným v trestním řízení, orgánům sociálně právní ochrany, zákonným zástupcům žáka.

3.2 KONZUMACE OPL VE ŠKOLE

V případě přistižení žáka při konzumaci OPL v prostorách školy, v době vyučování, či na akci pořádané školou, je nutné mu v konzumaci zabránit. Pedagogický pracovník posoudí, zda žáku nehrozí nebezpečí, odvede ho do místnosti, kde žák vyčká příchodu rodičů nebo lékařské služby, zajistí dohled dospělé osoby. Je-li žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou péči a volá lékařskou službu první pomoci 155. Nehrozí-li akutní nebezpečí, zajistí pedagog vyjádření žáka a vyrozumí ředitele školy. Škola ihned vyrozumí zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl.

Pokud si rodič pro žáka přijde, je seznámen se situací a zdravotním stavem potomka. Škola apeluje na rodiče, aby navštívili lékaře, a odkáže rodiče na příslušného odborníka. Pokud si rodič pro žáka nepřijde, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola vyhotoví zápis průběhu celého případu, přičemž postupuje podle školního

²⁵ Č.j. 20 006/2007-51

řádu, neboť byl porušen. Seznámí žáky s případem a následně proběhne třídní schůzka. S třídou bude pracovat odborník.

3.3 DISTRIBUCE OPL VE ŠKOLE

Distribuce OPL je v ČR považována za protiprávní jednání, je zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin.

Pokud se tohoto jednání dopustí osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany.

V případě dealerství nebo podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy dítěte) nebo zanedbání povinné péče vedení školy, uvědomí oddělení péče o dítě, odd. sociální prevence sociálního odboru MěÚ a oznámí věc Policii ČR.

3.4 NÁLEZ OPL VE ŠKOLE

Pokud pracovník školy nalezne v prostorách školy OPL, uvědomí vedení školy a za přítomnosti dalšího pracovníka vloží látku do obálky, napíše datum, čas, místo nálezů. Obálku zalepí, přelepí, opatří razítkem školy a svým podpisem a uschová ve školním trezoru. O nález vyrozumí policii.

Pokud nalezne pracovník OPL u žáka školy, ihned uvědomí ředitele školy. Žák vloží látku za přítomnosti 2 svědků do obálky, zalepí ji a s razítkem školy a podpisem předá do školního trezoru. Pracovník sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena. Oba zápis podepíší. Odmítne-li žák podepsat, uvede pracovník tuto skutečnost v zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel/zástupce ředitele, nebo zákonný zástupce žáka. O nález OPL vyrozumí zástupce školy policii. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předá látku zajištěnou výše uvedeným způsobem přivolanému lékaři. Policie zajistí další postup ke zjištění identifikace látky.

Pokud má pracovník školy podezření, že žák má OPL u sebe, vyrozumí policii a zkontaktuje další postup. Informuje rodiče a žáka izoluje od ostatních. Do příjezdu policie má žáka pod dohledem, ale neprovádí osobní prohlídku.

Pokud má pracovník školy podezření, že žák zneužívá návykové látky, metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel nebo jiný pověřený pracovník provede diskrétní šetření, kdy citlivě zjistí co nejvíce informací, např. od spolužáků, rodičů nebo poradny. Dále provede pohovor s dítětem, doporučí žákovi pohovor s odborníkem a citlivě informuje rodiče. Upozorní je zejména na ohrožení zdraví dítěte, na možnost předávkování, trvalého zdravotního postižení nebo na možnost vzniku závislosti. V případě negativní reakce rodičů na sdělené skutečnosti a v případě, že rodiče nezařídí pro žáka péči, uvědomí sociální odbor.

4. EFEKTIVNÍ DROGOVÁ PREVENCE VE ŠKOLÁCH

4.1 KDY JE PREVENTIVNÍ PROGRAM EFEKTIVNÍ A JAK TO POZNÁME?

Obecně lze říci, že program se považuje za účinný, pokud se podaří splnit jeho dlouhodobé a krátkodobé cíle. Za nejefektivnější se považuje ten, který tato kritéria splní s nejnižšími časovými, personálními a finančními investicemi. Pod pojmem účinný školní preventivní program lze rozumět ten program, který oddaluje nebo brání začátku užívání drog nebo snižuje frekvenci užívání. Dále snižuje sociální a zdravotní rizika a možné škody způsobené užíváním drog mezi žáky, včetně ohrožení jejich fungování ve škole. Účinný preventivní program rovněž zvyšuje schopnost studentů činit informovaná a odpovědná rozhodnutí ohledně toho, zda budou užívat drogy. A v neposlední řadě má účinný preventivní program dlouhotrvající výsledky (Gallá, 2005).

Projekt Evropská zdravá škola a drogy vychází z principu, že efektivní drogový preventivní program je intenzivní, průběžně prováděný a kombinuje objektivní věcné informace a individuální osobní přístup. Nejefektivnější jsou intenzivní dlouhodobější programy zaměřené na rozvoj sociálních dovedností, osobní rozvoj a objektivní informace o drogách (Gallá, 2005).

„Každý preventivní program musí upozornit na rizika, zároveň však dětem nabídnout lepší cestu, tedy alternativu k drogám. Je třeba pomoci dětem strukturovat jejich volný čas a motivovat je ke zdravému životnímu stylu“ (Doubrava, 2005).

4.2 ROLE EXTERNÍHO KONZULTANTA

Zhodnotit účinnost školních preventivních programů není tak snadné, jak by se mohlo zdát. Jako možná cesta v procesu hodnocení se jeví zapojení externího poradce, který by působil jako nezávislý konzultant. Tento konzultant by mohl mnohem lépe posoudit situaci zvenčí a jako nezávislá osoba nabídnout nezávislou kritiku.

Za externí konzultanty bychom mohli rovněž považovat osoby, které mají roli návštěvníka ve škole, který přišel o problému přednášet nebo problém diskutovat, dělat osvětu atd. Tito

konzultanti přinášejí žákům specifická sdělení nebo se pokoušejí ovlivnit jejich názory a postoje tím, že vyprávějí o osobních zkušenostech se závislostí na drogách.

Někteří odborníci nedoporučují zvát v rámci protidrogových programů do školy na přednášky či besedy bývalé, nebo stávající narkomany. J. Pilar²⁶ tento způsob prevence nedoporučuje: „Pokud na besedu přijde již vyléčený narkoman, mnoho dětí si může říci: Měl problém, ale asi ne tak velký, když je vyléčený. Zkusíme to taky!“ (Doubrava, 2005).

4.3 ÚČINNOST PREVENTIVNÍHO PROGRAMU

Nejvyšší účinnost mají programy dlouhodobé, kdy se ve třídách nemění lektoři – je to dáno tím, že jeden lektor si při déletrvajícím kontaktu se žáky dokáže vytvořit vztah důvěry a bezpečné prostředí pro řešení ožehavých témat. Jednorázové akce ve formě přednášek a besed s odborníky nemají větší efekt, zejména jsou-li vedeny zastrašujícím způsobem. Je možné, že naopak žáky povzbudí k experimentu. Žáci jsou v tomto období ve vývojovém období, pro které je charakteristický odpor vůči autoritě, takže je možné, že tato forma prevence je naopak povzbudí k nežádoucímu chování. „Zastrašování je především podávání informací, které neodpovídají realitě. Například marihuana: Reální informace zní, že je to droga v principu stejná jako ty ostatní (vzniká na ni závislost). Nepravdivé zastrašování je však tvrzení, že 70 procent kuřáků přechází posléze na tvrdé drogy“ (Podle čeho poznat kvalitní protidrogový program? J.Presl.²⁷ [online]. Učitelské noviny. Dostupné z: www.ucitelskenoviny.cz).

Také příručka Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí uvádí, že řada školních preventivních programů používá jako varování Teorii vstupní drogy. Podle této teorie

²⁶ PaedDr. Jiří Pilar – Pracoval na MŠMT jako ředitel odboru speciálního vzdělávání MŠMT. V současnosti pracuje na Magistrátu hlavního města Prahy v pozici odborného pracovníka pro vzdělávání a výchovu dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (Dostupné z: www.top09.cz).

²⁷ MUDr. Jiří Presl – vedoucí lékař Centra metadonové substituce DROP IN. Je autorem řady publikací z oblasti prevence drogových závislostí a dalších materiálů, odborný poradce dokumentárních a preventivních materiálů, aktivní v oblasti prevence drogových závislostí. (Dostupné z: www.ceskatelevize.cz/lide/jiri-presl/)

student, který začne používat jeden typ drogy (zde například marihuanu), brzy přejde k dalším, rizikovějším drogám typu amfetaminů²⁸ nebo opiátů²⁹. Jedná se o vědecky nekorektní teorii, protože se v něm převrací příčina a následek. Závislí na drogách pijí stejně jako ostatní vodu. Znamená to snad, že pití vody vede k užívání drog? Pokud by tato teorie platila, byl by výskyt užívání tvrdých drog mnohem vyšší, než je. Tato teorie nebyla nikdy vědecky dokázána a je v rozporu s výsledky většiny dostupných výzkumů o závislosti na drogách (Gallá, 2005).

Důležité je přenést odpovědnost na dítě. Hlavně nezakazovat, protože to zabere na minimum dětí. „U dětí v pubertě a dospívání je kladen důraz na to, aby jejich volba toho či onoho chování vycházela ze znalostí a z uvědomovaných postojů. Výchovné a vzdělávací programy pro tyto věkové kategorie by měly učit a posilovat psychosociální dovednosti jak předvídat a úspěšně řešit rizikové situace, v nichž se např. nabízí cigarety, alkohol, drogy“ (Pešek, 2009).

Důležité je rovněž přiznání školy, že se najdou žáci, kteří experimentují s drogami (měkkými, tvrdými, legálními i ilegálními). Dle statistik 70 % středoškoláků experimentovalo v průběhu svého studia s drogami. Pokud škola přizná, že se na škole najdou žáci, kteří experimentovali s drogami, a podělí se o zkušenosti s řešením tohoto problému, je to pro školu spíše pozitivní, než reakce typu „u nás drogy nejsou“.

Je důležité se přesvědčit, jak preventivní programy fungují v praxi. Proto následující část bakalářské práce je zaměřena prakticky. Na dalších stránkách je analyzován průzkum, který proběhl mezi žáky ISS Rakovník. Průzkum byl zaměřen na otázku, jaké mají žáci této školy zkušenosti s užíváním marihuany a zda prováděná primární prevence drogových závislostí zapracovaná do výchovně vzdělávacího procesu je pro studenty dostatečná.

²⁸ Často je zneužíván jako rekreační droga, například pod názvem *Speed*. Jeho triviální název je odvozen od jednoho z možných chemických názvů: *alfa-methylfenethylamin*. Výraz *amfetamin* zároveň označuje třídu sloučenin odvozených od této základní chemické struktury (Wikipedie, 2014).

²⁹ Mezi nejznámější patří morfin a kodein a polysyntetické opioidy jako heroin.

PRAKTICKÁ ČÁST

5. METODIKA PRŮZKUMU

5.1 PŘEDPOKLADY A CÍLE PRŮZKUMU

Předběžným cílem této práce bylo upozornit na nebezpečí užívání marihuany s možností k přechodu na tvrdší drogy u žáků středních škol a zároveň posoudit účinnost preventivního programu na ISŠ Rakovník. K zodpovězení této otázky poslouží následující část bakalářské práce, která se zabývá daty získanými na této střední škole.

Tento průzkum by měl sloužit k ucelenější představě o užívání marihuany na ISŠ Jirkov v Rakovníku a o prevenci užívání marihuany na této škole.

5.2 POPIS SKUPINY RESPONDENTŮ A METODY PRŮZKUMU

Skupinu respondentů tvořili žáci ISŠ Rakovník. Oslovena byla učňovská mládež, třída 2.B, oboru kuchař/číšník a dále žáci dvou nástavbových tříd oboru podnikání– 1.NB a 2.NB. Pro průzkum byla zvolena dotazníková metoda. Předností této metody je její snadná proveditelnost, data lze shromáždit v krátkém časovém intervalu a její realizace vyžaduje minimální náklady. Nevýhodou je nízká objektivnost, což se potvrdilo i v tomto průzkumu. Problémem je rovněž neschopnost respondentů řešit některé otázky.

Dohromady bylo zcela nebo částečně vyplněno 51 dotazníků. Dotazník vyplňovali dívky i chlapci během předmětů, které mají vztah k tématu této práce – v tomto případě během občanské nauky. Vyplňování dotazníku tak nenarušilo výuku. Dotazník byl vytvořen tak, aby na jeho vyplnění stačila max. 1 vyučovací hodina (tj. 45 min). Před vyplňováním dotazníku bylo žákům vysvětleno, jaký je cíl a poslání průzkumu. Rovněž bylo zdůrazněno, že průzkum je zcela anonymní a výsledky dotazníkového šetření budou použity pouze pro účely bakalářské práce. Při vyplňování dotazníku byl ve třídě přítomen vyučující, který ale do průběhu vyplňování dotazníků žádným způsobem nezasahoval. Žáci měli možnost v průběhu vyplňování ujasnit si případné nejasnosti. Vyhodnocování dotazníků probíhalo mimo areál školy.

Sběr dat probíhal v lednu 2014.

Na základě věkové a genderové struktury zúčastněné skupiny respondentů byly odpovědi rozděleny vždy do 2 kategorií podle věku a podle pohlaví. Kategorie podle věku a pohlaví se vzájemně prolínají.

Tabulka 1 Rozdělení respondentů do skupin dle struktury

Věkové kategorie			Kategorie pohlaví		
kategorie	počet	%	kategorie	počet	%
16-17 let	15	29	dívky	34	67
18 let	36	71	chlapci	17	33
celkem	51	100	celkem	51	100

5.3 STANOVENÍ PRŮZKUMNÝCH TEZÍ

- **Teze č. 1**

Lze předpokládat, že k prvnímu setkání s drogou dochází v přítomnosti kamarádů.

- **Teze č. 2**

Žáci nemají většinou zájem o nabízené mimoškolní aktivity.

- **Teze č. 3**

Většina žáků má zkušenost s užitím marihuany.

- **Teze č. 4**

Marihuana je nebezpečná, jelikož své uživatele následně svádí k užívání tvrdých drog.

- **Teze č. 5**

Protidrogová prevence je v minimálním preventivním programu školy účinná

5.4 DÍLČÍ VÝSLEDKY PRŮZKUMU

Hodnoty výsledků u některých otázek nedosahují, nebo naopak přesahují hodnotu 100 %. Jde zejména o důsledek možnosti zaškrtování více odpovědí, nebo doplnění nabídky odpovědí o vlastní formulace. V některých případech nebyly dotazníky kompletně vyplněné a do výsledků tak byly započítány pouze skutečně uvedené odpovědi.

Tabulka 2 Povědomí žáků o nabízených mimoškolních aktivitách

1. Jaké vaše škola nabízí mimoškolní aktivity (sportovní nebo jiné kroužky, přivýdělek v oboru (brigády) apod.)?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
nic	9	60	8	22	17	50	0	0	17	33
plavání v bazénu	2	13	14	39	11	32	5	29	16	31
sportovní hry (fotbal, florbal, basketbal, stolní tenis)	3	20	4	11	6	18	1	6	7	14
stáž v Itálii	2	13	1	3	2	6	1	6	3	6
exkurze, zájezdy	2	13	0	0	2	6	0	0	2	4
oborové kurzy (pizzový, kávový, barmanský)	1	7	2	6	3	9	0	0	3	6
praxe / brigády / přivýdělky	1	7	1	3	2	6	0	0	2	4
sběr (kovy, víčka apod.)	0	0	1	3	1	3	0	0	1	2
fotokroužek	1	7	0	0	1	3	0	0	1	2

Většina dotázaných neví nic o nabízených mimoškolních aktivitách. Lze se domnívat, že zde jde spíše o nezáměr o nabízené mimoškolní aktivity, a z toho vyplývající neznalost. Hned na druhém a třetím místě uvádí dotazovaní plavání a sportovní hry. Nejméně dotazovaných uvádí sběr kovů, víček apod. a fotokroužek.

Tabulka 3 Zájem žáků o mimoškolní aktivity nabízené školou

2. Máte zájem o konkrétní mimoškolní aktivity zajišťované školou?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
ne	9	60	27	75	21	62	15	88	36	71
sportovní hry	2	13	3	8	4	12	1	6	5	10
bruslení	1	7	0	0	0	0	1	6	1	2
oborové kurzy	2	13	0	0	2	6	0	0	2	4
kulturní akce (kino, divadlo)	1	7	0	0	1	3	0	0	1	2
výlety	1	7	0	0	1	3	0	0	1	2
praxe / brigády / přivýdělnky	0	0	1	3	1	3	0	0	1	2
doučování cizích jazyků	0	0	2	6	2	6	0	0	2	4
sběr (kovy, víčka apod.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Zde je potvrzen výsledek předchozí tabulky – většina dotázaných nemá zájem o nabízené mimoškolní aktivity. Jen velmi málo dotázaných by mělo zájem o sport i o ostatní nabízené aktivity z oblasti kultury nebo oboru.

Tabulka 4 Informační zdroje žáků o marihuaně

3. Od koho jste získal(a) informace o marihuaně?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
od rodičů	4	27	3	8	6	18	1	6	7	14
od sourozenců	0	0	2	6	1	3	1	6	2	4
od kamarádů(-dek)	9	60	23	64	20	59	12	71	32	63
od učitelů na základní škole	3	20	14	39	12	35	5	29	17	33
od učitelů na střední škole	3	20	8	22	7	21	4	24	11	22
z médií – internet, TV, tisk apod.	9	60	15	42	17	50	7	41	24	47
peer program	0	0	2	6	1	3	1	6	2	4
policie	0	0	1	3	0	0	1	6	1	2

Z této tabulky vyplývá, že první informace o marihuaně získala většina respondentů od kamarádů, což je vzhledem k jejich věku pravděpodobné. Zde se lze taktéž domnívat, že

kamarádi jsou zároveň nejčastějšími dodavateli této „zakázané látky“. Na dalším místě jsou média, kde můžeme předpokládat, že žáci upřednostní internet nad např. tiskem. Bohužel nelze považovat média za objektivní zdroj informací. Objektivnost informací nabízená médii je v některých případech sporná. Na třetím místě jsou učitelé základní školy a až na čtvrtém místě jsou učitelé střední školy. Škola by měla být významným zdrojem informací, jelikož nabízí studentům nezkreslené informace a snaží se eliminovat nežádoucí a zkreslené informace, které například získávají žáci z médií.

Tabulka 5 První zkušenosti s marihuanou

<div><div><div></div><div>Zkusil(a) jste již marihuanu?</div></div><div>Pokud jste u této otázky odpověděli ANO, kolik vám bylo let při prvním užití?</div></div>										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
ano	11	73	20	56	23	68	8	47	31	61
ne	4	27	16	44	11	32	9	53	20	39
Věk (roky)	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
7	0	0	1	3	1	3	0	0	1	2
10	1	7	0	0	1	3	0	0	1	2
12	1	7	0	0	1	3	0	0	1	2
13	3	20	5	14	8	24	0	0	8	16
14	2	13	0	0	2	6	0	0	2	4
15	0	0	1	3	1	3	0	0	1	2
16	3	20	3	8	4	12	2	12	6	12
17	1	7	2	6	2	6	1	6	3	6
18	0	0	3	8	0	0	3	18	3	6

Nadpoloviční většina dotázaných má zkušenosti s marihuanou. Lze předpokládat, že toto číslo by mohlo být nepatrně vyšší, jelikož ne všichni dotázaní odpovídali podle pravdy. Podíl na tom může mít fakt, že dotazník byl vyplňován ve škole během vyučování. Nejvíce dotázaných uvedlo jako věk při prvním užití 13 let. Z toho vyplývá, že mají žáci první zkušenost s marihuanou již na základní škole. Jedna dívka dokonce uvedla, že poprvé užila marihuanu v 7 letech.

Tabulka 6 četnost užívání marihuany žáky

• Užíváte marihuanu opakovaně? Pokud ANO, jak dlouho?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
Užíváte marihuanu opakovaně?										
ano	4	27	9	25	11	32	2	12	13	25
ne	11	73	27	75	23	68	15	88	38	75
Pokud ANO, jak dlouho?										
několik dnů	0	0	1	3	1	3	0	0	1	2
týden	0	0	1	3	1	3	0	0	1	2
měsíc	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
několik měsíců	3	20	0	0	3	9	0	0	3	6
rok	0	0	1	3	0	0	1	6	1	2
více než rok	1	7	5	14	6	18	0	0	6	12
jen jsem ji zkusil(a)	7	47	10	28	12	35	5	29	17	33

Zde odpověděla většina dotázaných, že marihuanu neužívá pravidelně. I zde je možné, že malé procento dotázaných neodpovídalo podle pravdy (viz předchozí otázka). Při dotazu na četnost užívání odpověděla většina žáků, že marihuanu pouze zkusila.

Tabulka 7 Důvod k iniciaci marihuanou

• Pokud jste již zkusil(a) marihuanu, proč?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
ze zvědavosti - z vlastního rozhodnutí	10	67	18	50	20	59	8	47	28	55
kvůli kamarádům, kteří ji užívají, abych nebyl(a) mimo	1	7	1	3	2	6	0	0	2	4
v životní krizi nebo nesnázích, pro zlepšení nálady	1	7	3	8	2	6	2	12	4	8

Převažujícím důvodem k prvnímu užití marihuany byla u většiny respondentů zvědavost. Rozhodli se sami. Pouze 2 dívky uvedly, že užily marihuanu kvůli kamarádům, aby nebyly „mimo“.

Tabulka 8 První sdílení zkušenosti s marihuanou

• Pokud jste již zkusil(a) marihuanu, kde a s kým poprvé?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
ve škole, před školou, po škole, za školou, se spolužáky	0	0	4	11	2	6	2	12	4	8
mimo školu s kamarády (v místě bydliště, na diskotéce, na výletě apod.)	11	73	14	39	20	59	5	29	25	49
na nějaké akci (diskotéce, koncertu apod.) s neznámými lidmi	1	7	1	3	2	6	0	0	2	4

Z této otázky vyplývá, že většina dotázaných poprvé užila marihuanu mimo školu s kamarády. Jen menšina žáků se přiznala k prvnímu užití ve škole nebo v blízkém okolí školy.

Tabulka 9 Žáky preferovaná autorita pro řešení problémů se závislostí

• Pokud byste měl(a) nějaký problém spojený s užíváním marihuany (nebo jiné drogy včetně alkoholu), na koho byste se obrátil(a) s prosbou o radu nebo o pomoc?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
na pedagoga nebo jiného zaměstnance školy	2	13	1	3	2	6	1	6	3	6
na rodiče, prarodiče nebo jiné rodinné příslušníky	6	40	13	36	18	53	1	6	19	37
na přátele, kteří rovněž užívají drogu	1	7	3	8	3	9	1	6	4	8
na přátele, kteří neužívají drogu	10	67	16	44	20	59	6	35	26	51
na státní nebo nestátní instituci (protidrogová poradna, linka bezpečí, drop-in apod.)	1	7	8	22	7	21	2	12	9	18

Většina respondentů by se obrátila v případě problémů spojených s užíváním marihuany na přátele, kteří neužívají drogu. Na dalším místě nejvíce uváděli žáci rodiče a další rodinné příslušníky. Nejméně dotázaných by se obrátilo na pedagoga nebo zaměstnance školy.

Tabulka 10 Vnímání autority učitelů ze strany žáků

• Jsou pro vás vaši učitelé příkladem?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
ne	4	27	8	22	9	26	3	18	12	24
ano	3	20	5	14	4	12	4	24	8	16
možná - pouze někteří	9	60	23	64	22	65	10	59	32	63

Pouze někteří učitelé jsou pro žáky příkladem. Tento výsledek není překvapivý, byl v případě této otázky předpokládán.

Tabulka 11 Dostupnost marihuany

• Je pro vás marihuana běžně dostupná?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
ano – zdarma	7	47	4	11	9	26	2	12	11	22
ano – za peníze	5	33	12	33	14	41	3	18	17	33
ne	0	0	4	11	2	6	2	12	4	8
nevím, nezkoušel jsem ji sehnat	1	7	18	50	9	26	10	59	19	37

U otázky, zda je pro žáky marihuana běžně dostupná, nejvíce dotázaných uvedlo, že ji nezkoušeli sehnat. U této otázky je možné, že opět ne všichni respondenti uvedli pravdu. Hned po této odpovědi nejvíce dotázaných uvedlo, že je pro ně dostupná za peníze. Pouze 4 respondenti uvedli, že ne.

Tabulka 12 Potenciální zdroje marihuany

• Kde byste mohl(a) marihuanu získat?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
ve škole	5	33	12	33	11	32	6	35	17	33
mimo školu, od známých a kamarádů	9	60	17	47	19	56	7	41	26	51
mimo školu od dealerů (na diskotéce apod.)	5	33	5	14	9	26	1	6	10	20
nevím, nezkoušel jsem ji sehnat	6	40	16	44	14	41	8	47	22	43

I v případě otázky potenciálních zdrojů marihuany jsou na prvním místě kamarádi, stejně jako u otázky 8 - Pokud byste měl(a) nějaký problém spojený s užíváním marihuany (nebo jiné drogy včetně alkoholu), na koho byste se obrátil(a) s prosbou o radu nebo o pomoc? a také u otázky č. 7 Pokud jste již zkusil(a) marihuanu, kde a s kým poprvé? a u otázky č. 3 Od koho jste získal(a) informace o marihuaně?

Tabulka 13 Vliv marihuany na finanční stránku života žáků

• Pokud marihuanu kupujete, jak to zasahuje do vašeho rozpočtu?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
nekupuji	13	87	33	92	30	88	16	94	46	90
kupuji, ale finančně mě to neovlivňuje	2	13	3	8	4	12	1	6	5	10
kupuji, na úkor jiných potřeb (oblečení, jídlo, cestování apod.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
kupuji a musím si kvůli tomu opatřovat více peněz – z brigád, od rodičů, prodejem věcí apod.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Pokud se týká vlivu marihuany na finanční stránku žáků, většina uvádí, že marihuanu nekupuje. Pouze 4 dívky a jeden chlapec uvedli, že kupují, ale finančně je to neovlivňuje. Zde lze rovněž pochybovat o úplné objektivitě odpovědí.

Tabulka 14 Problémy se školní docházkou, související s omamnými látkami

<ul style="list-style-type: none"> Vynechal(a) jste někdy školu nebo jste přišel(a) pozdě kvůli marihuaně, případně její kombinaci s alkoholem apod.? <p>Pokud jste u této otázky odpověděli ANO, jak často se vám to stává?</p>										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
Vynechal(a) jste někdy školu nebo jste přišel(a) pozdě kvůli marihuaně, případně její kombinaci s alkoholem apod.?										
ano	0	0	1	3	1	3	0	0	1	2
ne	15	100	35	97	33	97	17	100	50	98
Pokud jste u této otázky odpověděli ANO, jak často se vám to stává?										
jednou za týden nebo častěji	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1 - 2krát v měsíci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1 – 2krát v roce	0	0	1	3	1	3	0	0	1	2
méně často	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Pouze jedna dotázaná vynechala někdy školu nebo přišla pozdě kvůli marihuaně. U podotázky uvedla, že se jí to stalo 1-2krát v roce. Ostatní dotázaní neměli nikdy problémy se školní docházkou týkající se užívání marihuany. Tento výsledek je překvapivý, očekávaný výsledek byl u vynechání školní docházky vyšší. U této otázky je opět možné, že ne všichni odpovídali podle pravdy.

Tabulka 15 Problémy ve škole, související s marihuanou

<ul style="list-style-type: none"> Měl(a) jste někdy ve škole problémy kvůli marihuaně (s prospěchem, s chováním, se spolužáky apod.)? 										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
ano	0	0	2	6	1	3	1	6	2	4
ne	15	100	34	94	33	97	16	94	49	96

Problémy s chováním, které by souvisely s marihuanou, uvedl jeden chlapec a jedna dívka. Ostatní jsou v této oblasti bezproblémoví.

Tabulka 16 Vnímání nebezpečnosti marihuany ve vztahu k dalším omamným látkám

• Myslíte si, že je marihuana „odrazovým můstkem“ k tvrdým drogám (pervitin, kokain, heroin apod.)?										
	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
Odpověď	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
spíše ano, většina uživatelů se posune k tvrdým drogám	6	40	19	53	19	56	6	35	25	49
spíše ne, uživatelé tvrdých drog by se k nim stejně dostali	9	60	16	44	15	44	10	59	25	49

U této otázky odpověděla polovina dotázaných, že si myslí, že marihuana je „odrazovým můstkem“ pro tvrdé drogy a polovina si myslí, že ne. Výsledek je předpokládaný, jelikož se dá říci, že pravda je opravdu „někde uprostřed“, nemůžeme zde jednoznačně tvrdit, že ano, ale rovněž nemůžeme říkat, že ne.

Tabulka 17 Důvody k užívání marihuany

• Pokud marihuanu užíváte, za jakým účelem?										
Odpověď	věk				pohlaví				celkem	
	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
abych unikl(a) problémům a nepříjemným povinnostem	1	7	1	3	2	6	0	0	2	4
pro zábavu, pobavení	6	40	7	19	11	32	2	12	13	25
protože to dělají kamarádi, nechci být mimo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ze zvyku	2	13	0	0	2	6	0	0	2	4

Většina dotázaných jako důvod k užívání marihuany uvedla zábavu a pobavení. Pouze dvě dívky zvolily možnost: abych unikl(a) problémům a nepříjemným povinnostem a další dvě dívky užívají marihuanu ze zvyku. Nikdo neuvedl, že by užíval marihuanu, protože to dělají kamarádi.

Tabulka 18 Řešení modelové situace

- Tak teda včera krize jako blázen. Nějak jsem se pohádala s mámou, ve škole naprd, měla jsem chuť si vymýt hlavu. Nevím, jak to dělají jiní lidi, ale já zavolala kámošovi a po dlouhý době se zhulila. No bylo to prima, jenže pak jsem byla úplně vyřízená a všechno na mě padlo ještě víc.

	věk				pohlaví				celkem	
Odpověď	16 - 17		18 a více		dívky		chlapci			
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
určitě	2	13	1	3	3	9	0	0	3	6
možná, někdy	6	40	7	19	9	26	4	24	13	25
nikdy	9	60	26	72	24	71	11	65	35	69
Napadají vás jiné možnosti, co v takové „krizi“ podniknout?										
sport	1	7	8	22	2	6	7	41	9	18
kamarádi	2	13	2	6	3	9	1	6	4	8
alkohol	0	0	4	11	1	3	3	18	4	8
procházka	2	13	1	3	3	9	0	0	3	6
status na FB	2	13	0	0	2	6	0	0	2	4
spánek	0	0	1	3	1	3	0	0	1	2
meditace	0	0	1	3	0	0	1	6	1	2
hudba	1	7	0	0	1	3	0	0	1	2
uklizení	1	7	0	0	1	3	0	0	1	2
omluva	0	0	1	3	1	3	0	0	1	2

Většina žáků by tímto způsobem nereagovala na popsanou situaci. Pouze 3 dívky uvedly, že by se určitě takto zachovaly. Jako jinou alternativu řešení této „krize“ navrhovala většina sport. Po jednom hlasu získala možnost poslouchání hudby, meditace, spánku, uklizení nebo omluvy.

5.5 SHRnutí PRŮZKUMU

Vyhodnocením dotazníku lze dojít k následujícím závěrům:

- **Teze č. 1**

Lze předpokládat, že k prvnímu setkání s drogou dochází v přítomnosti kamarádů

Tato teze byla průzkumem potvrzena. Hlavní roli v informovanosti žáků o drogách hrají kamarádi a známí, kteří jsou rovněž těmi, kdo poprvé marihuanu nabídnou a následně těmi, kteří ji poskytují v budoucnosti (viz tabulka 4,8,12). Rodina ani škola se v oblasti informovanosti týkající se protidrogové prevence nepodílí významnou většinou. Žáci nepovažují své rodiče za významný zdroj informací týkající se marihuany, jelikož dle pohledu mladých lidí je informovanost jejich rodičů v oblasti drog minimální či zkrslená. Mladí lidé nepovažují argumentaci rodičů za věrohodnou.

Více pracovat s třídním kolektivem na střední škole se v tomto případě nabízí jako účinná možnost řešení protidrogové prevence (viz kapitola 5.3 Účinnost preventivního programu). Na ISS Rakovník probíhá v prvním ročníku adaptační kurz, což je jedna z možností, jak efektivně provádět protidrogovou prevenci. Pro žáky i pro zúčastněné učitele je adaptační kurz velkým přínosem, jelikož pomáhá k lepšímu vzájemnému poznání mimo školní prostředí. Žáci po absolvování adaptačního kurzu nemusí procházet stresem z neznámého prostředí a kolektivu. V rámci adaptačního kurzu se tak mohou vytvořit pozitivní vazby jak mezi žáky tak i pedagogy. Mnohým se rovněž podaří najít své místo ve skupině. Na tento kurz by bylo vhodné navázat podobnou formou i v dalších ročnících.

Další možností, jak efektivně pracovat s třídním kolektivem, je zavedení výzkumu klimatu třídy. Tento výzkum by mohl sloužit k lepšímu poznání situace ve třídě a tím by pomohl třídnímu učiteli i dalším vyučujícím účinně pracovat s konkrétním třídním kolektivem a pozitivně na něj působit. Výzkum klimatu třídy lze využít nejen v oblasti prevence užívání marihuany, ale jeho použití je širší a je aplikovatelné v celé oblasti prevence sociálně patologických jevů.

Pokud chceme působit na třídní kolektiv v oblasti prevence návykových látek, vybereme na základě našeho výzkumu studenta, který je oblíbený a pro ostatní atraktivní a sám drogy neužívá. Tohoto studenta následně zapojíme do připravovaných vrstevnických programů,

kde může kladně působit na ostatní v oblasti protidrogové prevence v rámci třídního kolektivu. Tento postup je rovněž potvrzen naším výzkumem (viz tabulka 9), kdy většina žáků uvedla jako autoritu, na kterou by se obrátili v případě řešení své závislosti, kamaráda, který není drogově závislý. Ostatní by se obrátili na rodinné příslušníky a jen menšina na pedagogy.

Na základě výzkumu klimatu třídy lze rovněž zjistit studenty, kteří jsou negativně hodnoceni od svých spolužáků. Těmto žákům je třeba věnovat větší pozornost a pracovat s nimi.

- **Teze č. 2**

Studenti nemají většinou zájem o nabízené mimoškolní aktivity.

Tato teze byla potvrzena. Z výzkumu vyplývá, že mezi žáky převládá neznalost nabízených mimoškolních aktivit, které jsou uváděny v preventivním programu školy (viz tabulka 2). To znamená, že buď nemají zájem o žádné nabízené aktivity, nebo nejsou tyto nabízené aktivity dostatečně atraktivní pro žáky této střední školy. Jen velmi málo žáků by mělo zájem o praxi nebo brigádu týkající se jejich oboru (viz tabulka 3). Roli zde samozřejmě hraje nedostatek financí, které se vynakládají obecně na tuto oblast. Dalším problémem je nedostatečná motivace pedagogů k této činnosti. Učitelé jsou často zklamáni a frustrováni přístupem žáků. Rovněž se mohou cítit nedocenění za to, co dělají pro žáky v rámci mimoškolní činnosti.

- **Teze č. 3**

Většina studentů má zkušenost s užitím marihuany.

Část respondentů se přiznala k užívání marihuany (viz tabulka 5) a velká část pak potvrdila její občasné užívání (viz tabulka 6). Většina rovněž uvádí jako důvod prvního užití zvědavost (viz tabulka 7) a dalším důvodem k užívání marihuany pro žáky převažuje zábava nad potřebou uniknout problémům (viz tabulka 17). „Krizovou situaci“ by řešila většina dotázaných jinak, než „zhulením“ (viz tabulka 18). Téměř všichni dotázaní uvedli, že marihuanu nekupují (viz tabulka 13), což lze odůvodnit jejím snadným pěstováním v domácích podmínkách. Velmi rozšířeným způsobem mezi mladými lidmi je pěstování konopí formou hydroponie, což je pěstování rostliny v živém roztoku bez půdy.

Pouze jedna dívka uvedla, že vynechala kvůli užití marihuany školu (viz tabulka 14) a jeden chlapec a jedna dívka uvedli, že měli ve škole problémy související s užíváním marihuany (viz tabulka 15).

- **Teze č. 4**

Marihuana je nebezpečná, jelikož své uživatele následně svádí k užívání tvrdých drog. Polovina dotázaných si myslí, že je marihuana odrazovým můstkem k tvrdým drogám a polovina se domnívá, že není (viz tabulka 16). Dle kapitoly 3.3 Analýza současného stavu na ISŠ Rakovník nebyl v současnosti řešen ve škole žádný případ užívání tvrdých drog. Nelze tedy jednoznačně tvrdit, že by užívání marihuany vedlo k přechodu na užívání tvrdých drog (viz kapitola 5.3 Účinnost preventivního programu).

- **Teze č. 5**

Protidrogová prevence je v minimálním preventivním programu školy účinná

Celkem 4 dotázaní, 2 dívky a 2 chlapci uvedli, že užili marihuanu poprvé ve školním prostředí (viz tabulka 8). Můžeme tedy potvrdit, že protidrogová prevence v minimálním preventivním programu školy, týkající se užívání marihuany, je účinná. Problém s užíváním návykových látek je hlavně o víkendech a v odpoledních a večerních hodinách, kdy jsou studenti mimo školu. Doporučení: viz teze č. 1 – zaměřit se na klima třídy, provádět výzkum klimatu třídy, a to průběžně. Následně podle výsledků výzkumu klimatu třídy se zaměřit na žáky, kteří mohou být ohroženou skupinou.

6. ZÁVĚR

Bakalářská práce byla zaměřena na marihuanu a primární prevenci na Integrované střední škole v Rakovníku.

V teoretické části byl nejprve vysvětlen pojem prevence a na koho je zaměřena. Jací tedy dnešní mladí lidé jsou a jaké jsou jejich hodnotové systémy? Dále byly analyzovány typy prevence. Následující kapitola byla již zaměřena na preventivní program na ISS Rakovník. Nejprve byla škola charakterizována a poté byl její preventivní program srovnán s Manuálem pro tvorbu minimálního preventivního programu, který vytvořilo Pražské centrum primární prevence jako nástroj pro tvorbu konkrétního minimálního programu. Manuál doporučil při tvorbě minimálního programu zmapovat vnitřní a vnější zdroje školy, provést monitoring pro školu a provést analýzu výchozí situace. Pokud v preventivním programu ISS chybí oblasti, které doporučuje Manuál pro tvorbu minimálního preventivního programu, je na to upozorněno, viz kapitola 3.2 Analýza výchozí situace s využitím evaluace předchozího školního roku, kde je poukázáno na chybějící podrobný popis vnitřních a vnějších prostor škol a s tím spojenou analýzu problémových prostor, kde se žáci mohou shromažďovat o přestávkách a volných hodinách. Na další chybějící složku preventivního programu ISS Rakovník reaguje kapitola 3.6 Provedení evaluace, kdy zjišťujeme, že doporučenou evaluaci MPP ISS Rakovník neobsahuje, pouze částečnou. U některých aktivit se dočteme, že byly úspěšné – viz adaptační kurz. Evaluace není zaměřena na všechny cílové skupiny ani není k dispozici kvantitativní hodnocení.

V kapitole 3.3 byl analyzován současný stav na ISS Rakovník a dále byly rozděleny konkrétní aktivity v rámci primárního preventivního programu na specifickou primární prevenci (adaptační kurz 1. ročníků, besedy a práce s propagačním materiálem,...) a nespécifickou primární prevenci (odborné soutěže, odborné exkurze, kulturní a ekologické akce,...) Tyto konkrétní aktivity byly popsány, přičemž jsme vycházeli z Minimálního preventivního programu ISS Rakovník.

Kapitola 4 se zabývá problematikou omamných a psychotropních látek ve škole. Je zde popsán krizový plán ISŠ Rakovník, tedy způsob, jakým řeší konzumaci nebo nalezení OPL ve škole.

Poslední kapitola teoretické části se věnuje doporučením, jak vytvořit efektivní a účinný preventivní program.

Obsahem praktické části je analýza dotazníkového šetření, které probíhalo na ISŠ Rakovník. Dotazník obsahoval celkem 16 vzájemně se doplňujících otázek. Oslovena byla učňovská mládež, třída 2. B, oboru kuchař/číšník a dále studenti dvou nástavbových tříd oboru podnikání– 1.NB a 2.NB.

Zjištěné výsledky nevybočují z průměru, dokonce jsou některé výsledné hodnoty nižší, než bylo předpokládáno. Musíme zde připustit možnost, že ne všichni žáci odpovídali dle pravdy. Rovněž je důležité brát v úvahu, že dotazník byl zaměřen pouze na marihuanu. Pokud by zjišťoval užívání tzv. legálních drog – např. alkoholu nebo tabáku – byly by hodnoty jistě vyšší. Proto by se dalo na závěr shrnout zjištění , že marihuana v současnosti není „vstupní drogou“ k tvrdým drogám a jako nebezpečnou drogu marihuanu dotazníkové šetření nepotvrdilo. Větším nebezpečím je v současnosti pro mladé lidi alkohol a tabák, tedy tzv. legální drogy, které jsou v naší společnosti tolerované.

CITOVANÁ LITERATURA

- Bartosz, J. (26. 3 2009). *Čeští šestnáctiletí vedou v Evropě ve zkušenostech s drogami*. Získáno 11. 1 2014, z iDNES.cz: http://zpravy.idnes.cz/cesti-sestnactileti-vedou-v-evrope-ve-zkusenostech-s-drogami-puk-/domaci.aspx?c=A090326_142507_domaci_jba
- Brandejská, A. (23. 6 2011). *Česko je velmocí extáze, metamfetaminu a marihuany*. Získáno 11. 1 2014, z iDNES.cz: http://zpravy.idnes.cz/cesko-je-velmoci-extaze-metamfetaminu-a-marihuany-fv7-/krimi.aspx?c=A110623_182402_domaci_abr
- Červenka, J. (11. 6 2011). *Občané o drogách – květen 2011*. Získáno 11. 1 2014, z Centrum pro výzkum veřejného mínění: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3881/f3/101159s_ob110615.pdf
- Doubrava, L. (12 2005). *Podle čeho poznat kvalitní protidrogový program?* Získáno 11. 1 2014, z Učitelské noviny: <http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=3730>
- Gallá, M. a. (2005). *Jak ve škole vytvořit zdravější prostředí, Příručka o efektivní školní prevenci*. Praha: Úřad vlády České republiky.
- Hricz, M. a. (2010). *Manuál pro tvorbu Minimálního preventivního programu*. Praha, ČR.
- Kleňhová, M. (2012). *České školství v mezinárodním srovnání, Stručné seznámení s ukazateli publikace ORCD Education at a Glance 2012*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.
- kol. (2007). *Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.
- kol. (2013). *Preventivní program*. Získáno 11. 1 2014, z prevention-info: http://www.prevention-info.cz/p-prevention/preventivni-program#_ftn2
- kol. (2014). *O škole*. Získáno 11. 1 2014, z www.issrako.cz: <http://www.issrako.cz/skola.html>
- kol. (2014). *O škole*. Získáno 11. 1 2014, z Integrovaná střední škola Rakovník: <http://www.issrako.cz/skola.html>
- kol. (nedatováno). *Základní informace*. Získáno 11. 1 2014, z Centrum psychologicko-sociálního poradenství Středočeského kraje: <http://www.poradna-rakovnik.cz/index.php?stranka=odborne-poradenstvi-zakladni-informace>
- Kraus, B. (1999). *Sociální aspekty výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus.
- Martanová, V. (2007). *Učební texty ke specializačnímu studiu pro školní metodiky prevence*. Praha: Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. lékařské fakulty a VFN, Univerzita Karlova v Praze.

- Nešpor K., Csémy L., Pernicová H. (1999) . *Zásady efektivní primární prevence*. Sportprag pro MŠMT.
- Nešpor K., (2011) *Vaše děti a návykové látky*. Praha: Portál.
- Nešpor K., C. L. (1998). *Programy prevence závislostí a možnosti jejich hodnocení*. Praha: Státní zdravotní ústav.
- Ort, J. (1998). *Sociální patologie očima sociologa*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E.Purkyně.
- Pešek, K. N. (2009). *Prevence užívání tabáku, alkoholu a jiných drog u dospívajících*. Písek: Arkáda - sociálně psychologické centrum.
- Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník, Nové, rozšířené a aktualizované vydání*. Praha: Portál.
- Wikipedie, P. (31. 7 2013). *Eurostat*. Získáno 11. 1 2014, z Wikipedia:
<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Speci%C3%A1ln%C3%AD:Citovat&page=Eurostat&id=10597348>
- Wikipedie, P. (9. 1 2014). *Marihuana*. Získáno 11. 1 2014, z Wikipedia:
<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Marihuana&oldid=11089837>

SEZNAM ZKRATEK

ČAŠMP	Česká asociace školních metodiků prevence
ČR	Česká republika
DDM	Dům dětí a mládeže
EMCDDA	The European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction
ISŠ	Integrovaná střední škola
MěÚ	Městský úřad
MMP	Minimální preventivní program
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNO	Nestátní nezisková organizace
OPL	Omamné a psychotropní látky
OS	Občanské sdružení
PČR	Policie České republiky
SOU	Střední odborné učiliště
SWOT	Strenghts / Weaknesses / Opportunities / Threats
ŠMP	Školní metodik prevence
VP	Výchovný poradce
THC	Tetrahydrocannabinol / delta-9-tetrahydrocannabinol

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník pro žáky

Příloha B – Fotodokumentace související s primární prevencí na ISS Rakovník

PŘÍLOHA A

ANONYMNÍ DOTAZNÍK

Tento dotazník je anonymní, proto **nepište na dotazník svoje jméno** ani další informace. Je součástí bakalářské práce na téma „Marihuana a primární prevence na střední škole“. Je důležité, aby vaše odpovědi byly upřímné a otevřené. Tím, že odpovíte podle pravdy, přispějete k výzkumu souvisejícího s návykovými látkami a prevencí v této oblasti. Pokud uvedené odpovědi přesně neodpovídají vaší situaci, vyberte si odpověď, která je vaší situaci nejbližší. Pokud chcete odpověď změnit, původní odpověď zakroužkujte a označte jinou.

1 Jste chlapec nebo dívka?

- 1 ☐ chlapec
- 2 ☐ dívka

2 Kolik je vám let?

- 1 ☐ 14
- 2 ☐ 15
- 3 ☐ 16
- 4 ☐ 17
- 5 ☐ 18 nebo více

3 Jaké vaše škola nabízí mimoškolní aktivity (sportovní nebo jiné kroužky, přivýdělek v oboru (brigády) apod.)? Vypište:

.....

4 Máte zájem o konkrétní mimoškolní aktivity zajišťované školou? Vypište:

.....

5 Od koho jste získala(a) informace o užívání marihuany?

Můžete označit více odpovědí.

- 1 ☐ od rodičů
- 2 ☐ od sourozenců
- 3 ☐ od kamarádů(-dek)
- 4 ☐ od učitelů na základní škole
- 5 ☐ od učitelů na střední škole
- 6 ☐ z médií – internet, TV, tisk apod.
- 7 ☐ od jiného – uveďte od koho.....

6 Zkusil(a) jste již marihuanu?

- 1 ☐ ano
- 2 ☐ ne

Pokud jste u této otázky odpověděli ANO, kolik vám bylo let při prvním užití?.....

7 Užíváte marihuanu opakovaně?

- 1 ☐ ano
- 2 ☐ ne

Pokud ANO, jak dlouho?

- 3 ☐ několik dnů
- 4 ☐ týden
- 5 ☐ měsíc
- 6 ☐ několik měsíců
- 7 ☐ rok
- 8 ☐ více než rok
- 9 ☐ jen jsem ji zkusil(a)

8 Pokud jste již zkusil(a) marihuanu, proč?

Můžete označit více odpovědí.

- 1 ☐ ze zvědavosti - z vlastního rozhodnutí
- 2 ☐ kvůli kamarádům, kteří ji užívají, abych nebyl(a) mimo
- 3 ☐ v životní krizi nebo nesnázích, pro zlepšení nálady
- 4 ☐ z jiného důvodu, napište:.....

9 Pokud jste již zkusil(a) marihuanu, kde a s kým poprvé?

- 1 ☐ ve škole, před školou, po škole, za školou, se spolužáky
- 2 ☐ mimo školu s kamarády (v místě bydliště, na diskotéce, na výletě apod.)
- 3 ☐ na nějaké akci (diskotéce, koncertu apod.) s neznámými lidmi
- 4 ☐ jinde, s někým jiným, napište:

10 Pokud byste měl(a) nějaký problém spojený s užíváním marihuany (nebo jiné drogy včetně alkoholu), na koho byste se obrátil(a) s prosbou o radu nebo o pomoc?

Můžete označit více odpovědí.

- 1 ☐ na pedagoga nebo jiného zaměstnance školy
- 2 ☐ na rodiče, prarodiče nebo jiné rodinné příslušníky
- 3 ☐ na přátele, kteří rovněž užívají drogu
- 4 ☐ na přátele, kteří neužívají drogu
- 5 ☐ na státní nebo nestátní instituci (protidrogová poradna, linka bezpečí, drop-in apod.)

11 Jsou pro vás vaši učitelé příkladem?

- 1 ☐ ne
- 2 ☐ ano
- 3 ☐ možná - pouze někteří

12 Je pro vás marihuana běžně dostupná?

- 1 ☐ ano – zdarma
- 2 ☐ ano – za peníze
- 3 ☐ ne
- 4 ☐ nevím, nezkoušel jsem ji sehnat

13 Kde byste mohl(a) marihuanu získat?

Můžete označit více odpovědí.

- 1 ☐ ve škole
- 2 ☐ mimo školu, od známých a kamarádů
- 3 ☐ mimo školu od dealerů (na diskotéce apod.)
- 4 ☐ nevím, nezkoušel jsem ji sehnat

14 Pokud marihuanu kupujete, jak to zasahuje do vašeho rozpočtu?

- 1 ☐ nekupuji
- 2 ☐ kupuji, ale finančně mě to neovlivňuje
- 3 ☐ kupuji, na úkor jiných potřeb (oblečení, jídlo, cestování apod.)
- 4 ☐ kupuji a musím si kvůli tomu opatřovat více peněz – z brigád, od rodičů, prodejem věcí apod.

15 Vynechal(a) jste někdy školu nebo jste přišel(a) pozdě kvůli marihuaně, případně její kombinaci s alkoholem apod.?

- 1 ☐ ano
- 2 ☐ ne

Pokud jste u této otázky odpověděli ANO, jak často se vám to stává?

- 3 ☐ jednou za týden nebo častěji
- 4 ☐ 1 - 2krát v měsíci
- 5 ☐ 1 – 2krát v roce
- 6 ☐ méně často

16 Měl(a) jste někdy ve škole problémy kvůli marihuaně (s prospěchem, s chováním, se spolužáky apod.)?

1 ☐ ano

2 ☐ ne

17 Myslíte si, že je marihuana „odrazovým můstkem“ k tvrdým drogám (pervitin, kokain, heroin apod.)?

1 ☐ spíše ano, většina uživatelů se posune k tvrdým drogám

2 ☐ spíše ne, uživatelé tvrdých drog by se k nim stejně dostali

18 Nyní si přečtete následující text:

Tak teda včera krize jako blázen. Nějak jsem se pohádala s mámou, ve škole naprd, měla jsem chuť si vymýt hlavu. Nevím, jak to dělají jiný lidi, ale já zavolala kámošovi a po dlouhý době se zhulila. No bylo to prima, jenže pak jsem byla úplně vyřízená a všechno na mě padlo ještě víc.

Jednali by jste v takové situaci stejně nebo podobně?

1 ☐ určitě

2 ☐ možná, někdy

3 ☐ nikdy

Napadají vás jiné možnosti, co v takové „krizi“ podniknout? Napište:

Pokud marihuanu užíváte, za jakým účelem?

1 ☐ abych unikl(a) problémům a nepříjemným povinnostem

2 ☐ pro zábavu, pobavení

3 ☐ protože to dělají kamarádi, nechci být mimo

4 ☐ ze zvyku

Děkuji za pravdivé vyplnění dotazníku.

PŘÍLOHA B

FOTODOKUMENTACE SOUVISEJÍCÍ S PRIMÁRNÍ PREVENCÍ NA ISS RAKOVNÍK

Obrázek 1

Budova Integrované střední školy v Rakovníku

Obrázek 2

Pohybová hra: Všichni za jednoho

Obrázek 3

Beseda se zástupcem Policie ČR

Obrázek 4

Adaptační kurz – sportovní areál Cafex